

triletni vojaški rok spremeni v enoletno prostovoljstvo. (Primerjaj Aškerčeve navedbe v drugi izdaji Kettejevih Poezij, XIV!) Poskus pa se mu ni posrečil.

Umetniški plod tega nekajdnevnega pesnikovega bivanja v Trstu o počitnicah je bilo devet sonetov s prvimi motivi morja v Kettejevi liriki: sonet «Kritikom», med kakršnimi je bil novomeški profesor njegov Ivan Polanec (Dr. Niko Županič, Dragotin Kette 22), in ciklus «Adrija», posvečen Angéli — ángelu poetovemu v tedanjih njegovih tržaških bojih za krepost, iz katerih se je vrnil kot mož in s sklepom zvestobe:

«Drugih rož
ne bo plamteče mi srce ljubilo,
ni drugih lilij s pesmimi častilo.»

Obe pesnitvi je prinesla septembrska številka Ljubljanskega Zvona 1898. (548—551) in pod obema se je avtor prvič podpisal s pravim imenom: «Kette».

In šele sedaj, konec septembra, je izvršil v pismu Stamcarju izraženo namero ter — z Nietzschejevim «Zarathustro» v roki — priromal v Novo mesto — po zadnje slovo in razočaranje (Dr. Niko Županič, Dragotin Kette 16, 21—22), preden se je napotil k vojakom v Trst po bolezen in smrt. Alojz Turk.

Kettejev «Načrt za učenje med počitnicami leta 1898.». Šola je bila Ketteju «deveta skrb» (Dom in svet 1926, 184): pri svoji nadarjenosti in svojem veselju posebej do nekaterih predmetov (Dr. Niko Županič, Dragotin Kette 22) je ne le brez težave sam izdeloval, temveč je po izvestju «zadružana» Mihaela Zevnika, župnika v Begunjah, tudi lahko «sošolcem spisoval domače slovenske in nemške naloge». Zato pa je mnogo čital in študiral, kar ga je zanimalo. «Študiral ni zaradi svojih verzov in ne zato, da bi se imenitil pred svetom. On je bil izmed tistih redkih ljudi, ki se uče in se trudijo, da bi spoznali resnico...» (Ivan Cankar, Zbrani spisi III. 297.) Kako si je v dijaških letih sam razširjal obzorje, kažejo trije dnevniki, katere je v izvlečku priobčil Aškerc v uvodu k drugi izdaji njegovih Poezij. Da pa je hotel intenzivno porabiti tudi počitnice po maturi pred odhodom k vojakom za tri dolga leta, priča njegov sledeči, na osminki velike pole napisani načrt, ki mi ga je v objavo prepustil Josip Klemenčič, sedmošolec v Novem mestu:

Načrt

za učenje med počitnicami.

S n o v.

Prešern (kolikor mogoče iz glave) Jenko (kolikor mogoče na pamet). Zvon (več letnikov) Slov. slovstvena zgodovina. Dušeslovje. Modroslovje. Slovenska in slovanska zgodovina. Češka, ruska in poljska slovstvena zgodovina. Učenje ruščine. Lermontov (kolikor mogoče na pamet). Turgénjev (Senilia na pamet.) Gogolj (Starasvjétski pamjéščiiki) Razne slovstvenike. Prevode iz ruščine (kolikor jih imam) prečitati. Goethe. Heine. Drugi nem. slovstveniki. Šenoa (VIII.). Druge spise hrvaške. Srpske narodne pesmi (na pamet).

Koliko tega nepopolno ohranjenega («Snov»!) načrta je pesnik res izvršil, se ne da soditi. Da ga je še razširil in skušal razširiti, vemo iz njegovega pisma Franu Stamcarju dne 16. julija 1898. in njegove prošnje na pismu Otonu Župančiču dne 12. julija 1898: «Apporta nobis libros multos». (Jubilejni zbornik... Otona Župančiča 17.)

A l o j z T u r k.

Jurčičev Krjavelj. O Jurčičevih literarnih predlogah že imamo nekaj kritičnih spisov, ki osvetljujejo njegovo razmerje do W. Scotta, Gerstäckerja, Puffa, Proschka in Erbena. Kolikor mi je znano, se še ni pisalo o tem, da je

imel Jurčič tudi za svojega Krjavlja nekakšno predlogo. Grafenauer (Jurčičevi Zbrani spisi. III., 229) pravi, da se kaže Jurčičeva prava sila v risanju kmet-skih značajev in drugih oseb, ki so povsem Jurčičeva last, tako n. pr. vaški posebnež Krjavelj. Prijatelj (Jurčičevi Zbrani spisi. III., str. XXXI.) ugotavlja, da je Krjavelj deloma kopiran po «Lüškem Mrtinku», na str. 431. pa pravi, da riše Jurčič Krjavlja po resničnem originalu, ki je bil pod tem imenom v pisateljevih mladih letih po vsem muljavskem okolišu znan.

A vendar se zdi, da si je Jurčič izposodil nekatere Krjavljeve poteze iz romana E. Lyttona Bulwerja «Eugene Aram», ki je izšel leta 1832. Nemški prevod Teodora Rotha (1845, Stuttgart, Scheible, Rieger & Sattler) je bil okoli leta 1865., ko je naš pisatelj koncipiral «Desetega brata», zelo razširjen, in ker je Jurčič rad prebiral W. Scotta, je dovolj verjetno, da je poznal tudi Bulwerjev roman.

V tem angleškem romanu je edina komična figura Jacob Bunting, bivši korporal v britski vojski. Stanoval je v koči sredi vasi. Mož je bil bahač, ki je po vsaki deseti besedi naglašal, da je videl veliko sveta. Kakor Krjavelj je tudi Bunting velik prijatelj pijače. («Češče kot kdo drugi je pil s krčmarjem.») Govoril je hitro, presekano. Zaradi njegove gostobesednosti ga imenuje Bulwer «klepetavega starega vojščaka». (9. poglavje.)

V XI. poglavju pravi avtor, da je Jacob sebičen (samopašen) čudak, a tudi lažnivec — prav kakor naš Krjavelj. Kot ljubi Krjavelj svoji kozi, tako ima Bunting svojo mačko rad, ki ji pravi v 11. poglavju: «Malo več za laži, ki jih govorim zavoljo tebe.»

Krjavelj je šaljivec kakor Jakob (primerjaj II. knjigo «E. Arama», 5. poglavje!). Obadva govorita rada o svojih vojaških letih — seveda več laži kot resnice. — Zlasti pa je neki prizor v 15. poglavju «Desetega brata» zelo podoben prizoru v 8. poglavju V. knjige «E. Arama». Ko je dobil Jakob napitnino za svoja poročila, prosi graščaka Walterja, naj ne pozabi svoje obljube zastran krompirjeve njive. Ko mu Walter to obljubi, prosi Jakob dalje, da bi se njegova koča oprostila najemščine.

Ko mu Walter ugodí, prične Jakob dalje moledovati: «Pa Vaša milost — pa —», toda Walter hitro odjezdi, da uide tretji in nadaljnjim nadležnim prošnjam.

Prav tako se vede Krjavelj. Najprej prosi graščaka, naj kupi od njega kaj smolnjaka za kolo. Ko mu graščak to obljubi in mu dá petico za napitnino, prosi Krjavelj, da bi smel posekan javorjev hlod domov vzeti, češ, da bi si rad izdolbel novo žlico. Graščak mu obljubi žlico. Tretja prošnja: da bi smel svojo kozo-molzaro včasih malo popasti po grajski senožeti. Odgovor: Pasel boš jeseni. Četrto prošnja pa zaduši gospod Benjamin v kali, rekoč: «Le pojdi, le pojdi! Zdaj ne utegnemo.»

Med Jakobom in Krjavljem so pa tudi razlike; n. pr. prvi je velik, čedne postave, ima skrbno izkrtačeno suknjo, drugi pa je srednje velikosti, zabuhlega obraza, slabo in zanikrno oblečen itd. Ivan Koštiál.

Antologija francoskih sodobnih esejistov. Današnji esej nima samo veliko avtorjev, marveč tudi mnogo čitateljev. Esejistične zbirke, biografije in kritike časovnih pojavov so — po pričevanju nemškega publicista R. Kircherja v najnovejšem spisu «Wie es die Engländer machen» — Angležem, ki ne iščejo v literaturi samih fikcij, dobra tolažba sredi neskončne povodnji slabih romanov. Na Francoskem je vnema za esej in romanizirano biografijo dokazljiva s številkami; naklade, ki jih dosežajo pomembnejše esejistične knjige, so več kot